

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Széchenyi-utca SIMON-ház Kunz József ut kereskedésével szemben.

Hirdetmények.

Előfizetési ár: Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: Egész évre - - - - - 10 frt - kr. Félévre - - - - - 5 frt - kr. Negyedévre - - - - - 2 frt 50 kr. Egy hóra - - - - - 1 frt - kr.

Bérmertetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként a vasárnap és péntek kivételével.

XVIII. évfolyam 1891.

Debreczen. Csütörtök Aprilis 30.

85. szám.

Művészet és politika.

Budapest. April 29.

A főváros társadalmi életében az immár végé felé közeledő évad kezdete óta egy új, felette érdekes irány nyílt. Az arisztokratikus szalon ajtói eddig légmentesen voltak elzárva a többi szélesebb társadalmi körök elől; az ország előkelő családjai elszigetelt életet folytattak és sehol sem léptek közvetlen érintkezésbe a többi szocietással. Ez igen sajnálandó állapot volt, mert a mágánások példája utánzásra talált a gentry-nél, ennek magatartása döntőleg hatott a magasabb hivatalnokságra, ezt meg természetesen a gazdag bourgeoisié akarta utánzóni, — és így oda jutottunk, hogy társadalmi életünk a kasztszellemlennek vetette magát alá, az egyes társadalmi rétegek elzárkóztak egymástól és nem érintkeztek a többi társadalmi körökkel.

A magyar társadalom szét volt hagyatva s fenyegetett a veszéllyel, hogy feloszlik parányira. A legszomorítóbb pedig az volt a dologban, hogy senki sejténi sem látszott, hogy az ily szétforgácsoltság mily kártékony a nemzeti életre. Nem fogták fel, hogy az állam, ha még oly erős szerkezeti is, a társadalom közreműködése nélkül nem lehet el, hogy a legfontosabb állami feladatok csak akkor nyernek sikeres megoldást, ha a nekik alapul szolgáló eszmék a társadalmi életben érvényre jutnak. Szem elől tévesztették azt a szükséges és természetes viszonyt, mely az állam és a társadalmi testület sorsában fennáll. A világtörténelem tanítja, hogy ha egy megszilárdult államnak zilált társadalom a támasza, a társadalmi széthullás idővel kell, hogy a politikai felosztást is fatális bizonyossággal maga után vonja; míg valamely népnél politikai dekompozíciója nagyon gyakran csakis annak társadalmi egysége által volt feltartóztatható.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Mit csinálnak az „egyen“-ek ?

Valami a szegedi államfogházból.

Hivatalos nyelven „egyen“ most minden lélek, a kit a törvényszék, vagy semmitőszék ítélete alapján párvialad, politikai vagy sajtó vétség miatt „utálnak“ a szegedi államfogházba.

Sokat üsszentak jót és roszt is a szeged-külvárosi szürke kőfallal körülvett zárdaszertű épület lakóiról; egytől-egyig érdekes embereknek látszottak ok a nagy közönség szemében. Nimbussal üvezte a bir, mert élet-halál tusát vívtak a becsületért, szabadságukat vesztették az elvek kimondásáért és akadnak, a kik roppant kíváncsisággal látogatják meg ezeket a fölöttébb érdekes urakat, jószívű érdeklődéssel vizsgálják a foglyok komor arcát s egészen fölzigatja idegeiket, ha hogy valamelyik „egyen“ megnyilatkozik előttük.

Mert azt hiszem, mindennél jobban érdekelnék bennünket az emberi szenvedélyek; nos, és egy szomorú kimenetelű párbaj, néha egész sereg embernek dulja föl életét, sa ki azért keresi föl az államfogházat, hogy a szenzáció iránti érzékét kielégítse, ha sikerül egyszeri látogatásra is bepillantania az államfoglyok életébe, még sokkal nagyobb borzalommal gondol a mostani társadalom szükséges zord törvényére a párbajra, melylyel megrongált vagy megsértett becsületet akarnak megparálni.

Csönd fogadott az államfogház folyosóján; lám a hir vig életéről beszélt, hogy csak úgy zsongnak itt a falak a jó kedvtől, azt mondták: zürzavar van itt, melyet az okoz, hogy a becsület lovagjai közül, az egyik operettet dudol, a másik népdalt; harmadik he-

Nálunk a legújabb időig mind erre nem gondoltak.

Szerencsére most az új áramlat érvényesül. Valaki megjelent az arisztokratikus szalon portáinál s hangosan és erősen kopogott. Ez a vakaki a nemzeti géniusz volt, a ki eljött, hogy bebocsátást kérjen magának s leghathatósabb szövetségesének: a nemzeti művészetnek. Az eddig bezárt ajtókat feltáruktak, a lelkesedés fogadta a jövevényeket. Azóta oly proceszus van folyamatban, melyhez népünknek csak szerencsét kívánhatni. A főnemesség megadta szalonjaiban az irodalomnak és a művészetnek a vendégjogot s az ily példa hatalmasan termékenyítőleg hat a többi társadalmi rétegekre.

Ami ezelőtt még szét volt hasítva, most lassanként egyesül; az elemek, melyek részvétlen s idegenül álltak egymással szemben, egyszerre szolidáris működésre hivatottaknak érzik magukat; az egyes társadalmi rétegek annak tudatára jutnak, hogy az ő különbözőségükön léteznek még egy elv, mely harmónikus tevékenységre egyesíti őket és az egész társaságot átdereget az érzés, hogy az edigi elszigeteltséget a nemzeti kultúra kára nélkül többé fenntartani nem lehet. A szépnék kultuszában már egyesültek a különböző társadalmi rétegek, és ez az első tünetény ama fejlődési proceszusban, melyből egykor a szervezett és egységes magyar társaság fog kikérülni.

Az, aki a király után áll a magyar állam élén, gróf Szapáry Gyula, Magyarország miniszterelnöke, egyik leglelkesebb előmozdítója annak az eszmének, hogy a magyar társaságnak minden részben szolidárisnak kell lenni a nemzeti kultúra feladatainak elérésében. Szalonjában, az országban a legelsőben és legelőkelőbbben, egy hangversenyt tartottak, melynek művészi részét a főnemesség tagjai látták el s melyre mindenki elmegetett, a ki a jótékony czélra áldozni akart s tudott.

A közvéleménynek nem szabad ez

eseményt elhallgatnia, mely valóban megérdemli, hogy hazafias örömmel üdvözöljük. Magyarország miniszterelnöke büszkeségtől dagadó kebelrel nézte gyermekét az emelvényen, hol megmutatta rendkívüli tehetségét s lelkes értelmét a művészet iránt. Es az ország legelőkelőbb családjainak ivadéka a nemzeti művészet ép oly hivatott, mint lelkesült híveinek mutatták be magukat. Ez felhívás a többi társadalomhoz, hogy hasonló buzgalommal működjenek nemzetünk kulturális és művészi haladásán.

Az, a ki az ország sorsát vezeti, arra használja kevés idejét, melyet évtogyasztó politikai tevékenysége enged neki, hogy családi körében a rangjabelek közt ápolja a művészet iránti szeretetet s ebben az összes társadalmi rétegek szolidaritásának tudatát a szépnék, nemesnek és jónak szolgálatában. Ez a példa nem tévesztheti jótékony befolyását társadalmi életünk további fejlődésére. A tömegekben utánzási ösztön lakik, mely már sok jóra vezetett. Különösen Magyarországon mindig irányadó volt a főnemesség példája a többi társadalmi elemek magatartására. A példa, melyet gróf Szapáry és családja adnak, a legüdvösebb következményeket fogja maga után vonni. Lassanként az egész társadalmat át fogja hatni az a tudat, hogy a művészet és a tudomány ápolása azon összekötő, egyesítő kapocs, mely kiengesztelőleg veszi körül az összes társadalmi rétegeket. Egy új demokraczia fog keletkezni nem demagógia, mely az arisztokracziát egyenlővé teszi a csöcselékekkel, hanem oly társadalmi képződmény, mely a népet arisztokratizálja, midőn a művészet iránti szeretetet, mely eddig csak egy választott körnek volt sajátja, az egész néppel közössé teszi. Egy nemzet, melyet a szépnék kultusza egyesít: mily pompás perspektíva!

Mert úgy áll a dolog, hogy a szegedi államfogház, most valóságos titkos tudományos akadémiá.

Minden fogoly szobájában telerakva könyvvel, piramis magasságra az asztal, hogy csak roskadozik a nagy súly alatt.

Ugy találtam asztal mellett üve, vasok folians mellett mindjárt az első foglyot, a kihez bekopogtattam. De úgy látszik nem tanult, könyökre támasztva fejét a falon függő férfi arcképet bámulta. Sokat emlegetett párbajhősével állottam szemben. Eddig csak a lapok részletes leírásából ismertem párbaja történetét. Jelentéktelen dolog miatt, kávéházi összekochezás folytán történt az összeütközés, melynek mikor hire ment abban a közben, hol az én foglyom és ellenfele megfordultak általános volt a felháborodás és egyhangú meggyőződés ítélete szerint a „szemtelen“ szó miatt meg kellett verekedniük.

Az én foglyom golyójától homlokon találva holtan rogyott össze ellenfele.

— Sohasem volt az előtt kezemben fegyver, — beszélt a fogoly, — s a falon függő arcképre mutatva így folytatta, — pillanat műve volt az egész.

Es az erősen felbuzduló fájdalom felhője börtön homályba a teljes fiatalság tüzetől csillogó szemét.

Azon tépelődött, ha az átkos pillanatot ki lehetne törülni a multból! Szeretné, ha azt a pillanatot előtérbe hozná, s aztán iszonyuan átlukasztott véres homlokot látnák mindazok, a kiknek meggyőződése, hogy megsértett becsületet ostoba fegyverrel lehet helyreállítani.

Azt mondtam, minek kiozza magát azzal az arcképpel, halottat nem támasztunk föl s hozzáfogtam a vizsgálatás nehéz mesterségéhez, azzal a konvencionális frázissal élve, hogy barátja az előítéletek hallottja

Székesfehérváriak Debreczenben.

Debreczen, Apr. 30.

Az ősi koronázó város, Székesfehérvár egyik virágzó tannintézetének, kereskedelmi akadémiájának 26 növendéke és tanári karának egy része érkezett tegnap este városunkba, hogy tanulmány utjokban megismerjék a nagy alföldi metropolisz ama nevezetességét, melyek a leendő kereskedőket érdeklik.

Az tanulni vágyó társaságot vendégszeretettel látta a debreczeni kereskedő társulat s az általa fenntartott testvér intézet, amelynek harmad éve felejthetetlen módon volt alkalma a székesfehérváriak kifogyhatatlan előzékenységét, szíves vendégszeretét élvezni. Rajta volt a mi kereskedő társulatunk és kereskedelmi akadémiánk is, hogy azok is szép és hasznos dolgokat lássanak nálunk és kellemesen töltsék rövid idejüket körünkben.

Este 7 óra után érkeztek meg gróf Festeticz Bennó fehérmegyei kir. tanfelügyelő vezetése alatt. A társaság az ifjúságon kívül a következő urakból állott: Dr. Faludy Miksa igazgató, Gáspár Károly az árnyas, Kunoss Gyula sámba Balassa József a magyar nyelvtan tanára Kreusler Zsigmond az iskola gondoka és dr. Engel Gyula intézeti orvos.

A vendégeket a vasutnál a tanárikar és az itteni keresk. akad. ifjúság testületileg várta. Az üdvözlő beszédet fenyéri Zádor Lajos a kereskedő-társulat buzgó elnöke mondotta. A kölcsönös bemutatások után a vendégek a helyi vasuton bejöttek a városba és a „Bikában“ szállottak meg. Az ifjúságnak a diszteremben vetettek ágyakat.

A helybeli akadémia és a kereskedő társulat este fényes társas vacsorát rendezett a vendégek tiszteletére a Szikszay „Margit“ fűrdő villanyvilágított vendéglőjében.

Száználvezelen terített volt lefoglalva. Az asztalon gróf Festeticz Bennó ur ült s székesfehérváriak és debreczeniek felváltva sorakoztak egymás mellé.

A helybeli kereskedő társulat, valamint a tanintézetek tanári kara igen sok kitinőség által volt képviselve, a mit jól esik külön kiemelniük.

Ott voltak: Zádor Lajos, Kiss József tanfelügyelő, Novelly Ede, Szabó Kálmán, Domokos Kálmán, dr. Bayer Ferencz, Tüdös János, Materny Lajos, Fábán Lajos Mór, dr. Vedródy Viktor, Márk Endre, Stern Győző, Elek Lajos, Szabó Zsigmond, Sinka Sándor,

mindketten kénszerű kelletlenséggel csak azt tették, a mit ennek a társadalomnak törvényei megszabnak.

— Uram, nagyot és durvát mondok, de ha ezer ember előtt fölpofoznak, vessen meg bár millió ember, fegyveres életét nem kérek. Inkább élek az övédelmi jogával. Egyszerűbb és becsületesebb megoldása ez az ügynek, mint a párbaj. Ne hivatkozzék a társadalomra. A párbaj előtt egyhangú vélemény volt, hogy azzal az emberrel meg kell verekednem s a mint a vezényszóra eldördült fegyverem s bár nem csösztam, a golyó mégis talált, azon naptól kezdve szemben találtam magamat a moralizáló társadalommal. Ha kikerülöm a párbajt beestelen vagyok s mert elébe állottam gonosztevő lettem az emberek és gyilkos egy boldogtalan család szemében.

És hallanom kellett minden egyes szobában a zugalódást, kifakadást, hogy botország a párbaj és egyáltalán nem nyujhat kárpótlást megsértett becsületért.

Egyik fogoly, épen a legnagyobb igaztossággal járt föl és alá a szobájában, mikor benyitottam hozzá. Erőteljes nyulánk alak ritka szép férfi arccal, de vonásait összeráncolta a sok szenvedés, melynek árnya ott lebegett a mély gondolkodásra valló homlok domborulatán. Megállott előttem összefont karokkal.

— Bocsáson meg, hogy nem ülök le... Másfélév óta járkálok föl és alá, — szinte megijesztett lázas hangja, — embert öltem pedig oly kevéssé vagyok gyilkos, mint akár maga. Tudja szerencsétlen kezem van...

Tehát ennél a párbajnál is egész véletlenség döntött s talán épen a vértett fél volt az, a ki meghalt, özvegyen hagyva

Szabó Lajos fiai

cégnél újonnan raktárra érkeztek:
Női ruhaszövetek

hozzávaló legújabb diszek
fekete divatkelmek
szines mosó selyemruhák,
francia gyapjú Voile-ok,
cretonok, Indisch foulard
puha, jó minőségű mtr. 22 krtól.

VALÓDI
francia és cosmanosi Batist
a legutóbbi divatu minták
mint a selyem métere 42 krtól, 60 krig
Zephirek és atlas Satin.
Napernyők.

A múlt nyárról kimaradt ruha-
szövetek és mosó cretonok tetemesen
leszállított árban.

HYGEA Arczenőcs 75 kr.

Mosdóviz ára 1 frt.
Savon hygiénique szappan 50kr.
Ezen kiváló gondtal készített
szerek a bőrnek finomságot és
rugékonyságot kölcsönöznek, az
arczon lévő minden foltot, szep-
lőt májfoltot, forrósgát vagy fagyás
által keletkezett pirosságot rövid
időn elmulasztja és ezenfelül a
bőrnek ide frissességet, viruló
ifjúságot és bíróny puhaságot ad.
Valódi minőségben kaphatók ma-
gánál a készítőnél, Fáykiss Józ-
sef gyógyszerárban a nagy
Kriszta-hoz Budapesten, továbbá:
Török József gyógyszerárban király-utca 12. Deb-
reczenben: Dr. Rotschnek Emil, Tamási Béla gyógy-
szer-sz. uraknál.
Postai megrendelések azonnal eszközölnék.

LAKÁS

berendezésekhez

teljes választéku raktár
szőnyeg, butorszövet,
függöny

ágy s asztal takarókban
Kuncz József és Társa
cégnél,
kistemplom bazár. (4)

Női-divat Ujdonságok:

Ruhaszövetek és diszek
Jó mosó toilek és satinok

Napernyők:
nagy választékban érkeztek

GYENES LAJOS
Nőidivat raktárban

Debrecen főtéren, városház épület.
Mintákat kívánatra bérmentve küld.

Liebe J. Pál Drezda.

Liebe sagraada (Cascara sagraada).

nehézségek vagy ártalmasság nélkül
ható enyhe hashajtószer, kellemes ízű,
rendez a dugulást tartósan és hossza-
sabbban használható. Eredeti üvegek-
ben a gyógyszerárakban. Kizárólag
„Liebe“-féle kérendő.
Raktár: p3
Dr. Rotschnek gyógyszerárban.

Szent-Királyi Tivadar Debreczen.

padlózatok számára:
Keil Alajos

Padlózatfénymázt

(Glasur.)

mint legkitünőbb mázólo-szert puha padló számára: szagtalan, hamar száradó,
szép, fényes és tartós, — 1 nagy palack ára 1 frt 35 kr.
— 1 kis " " " " 68 "

KEIL ALAJOS BÉCSBŐL,

Viaszk-kenőcsét

— mint legjobb és legegyszerűbb beeresztő szert kemény padló számára, —
Egy köcsög ára 60 kr.
legmelegebben ajánja

Szent-Királyi Tivadar

DEBRECZENBEN, a városháza épületében.

Megrendelések olyan helyekről, hol raktárak nincsenek, Alois Keil, Wien
IV. Reisselgasse 5. gyári raktárában intézendők. Egy 5 kilós csomag ára 6 frt o. é.

Légen szárított természetes istálló-trágya

darabokban vagy zuzott állapotban

NEUMAN TESTVÉREK aradi özégtől

50%-nál több szerves anyaggal.

Vegyvi elemzés:

Víz	8 %	Összes vilsav (phosphorsav) mennyiség	3-16 %
Szerves alkatrészek	35	Szerves légyen (Organ. Stickstoffe)	2-90 "
Hamu	57	Káli	1-45 "
Vizben oldható vilsav	1-28	Vilsvavas (phosphorsavas) káli	2-46 "

Ára: 100 métermázsánként 160 forint az aradi vasút-állomásra szállítva, zuzott állapotban 200 forint.

Kizárólagos képviselő Magyarországon, Horvátországon és Slavonia részére

Szavoszt Alphonsnál

V. ARANY JÁNOS-UTCZA II.

BUDAPESTEN,

V. ARANY JÁNOS UTCZA II.

hol minden felvilágosítás készséggel megadatik.

Debreczen 1891. Nyomatott a „Debreczeni Ellenőr“ könyvnyomdájában Széchényi-utca SIMON-ház.

KEZTYŰGYÁR.

Dus raktár mindennemű glacé-, zerge-, öz- szarvas-,
kenguru és svéd keztükből.

Sérvkötők ruggyantából, valamint angol acél rugókkal
a legújabb találmányok szerint,

Testegyesítő (Gradhalter) a leghíresebb tanárok
előírása szerint,

NŐI MELLFŰZŐK (Mieder) a legkitünőbb szabásnak,

Szarvasbőr nadrágok, lepedők és párnák,

Gumi görcsér harisnyák légpárnák,

Dr. Martin-féle gumi pályák (fátli) valamint mindenféle köt-
szerek, Carbol-sublimat, Salicil
stb-féle Charpie-gyapokat,

Irrigator, Clystier és mindenféle fecskendezők,

Vivó-eszközök,

Kocsi-mosó bürök és szivacsok, valamint minden e szakmába
vágó cikkek a lehető legjobb minőségben.

KÁLNAI és TÁRSA

DEBRECZEN, főpiacz a „Bika“ szállodával szemben.

Megrendelések a legpontosabban eszközölnék

Keztük és miederek mérték szerint is gyorsan készíttetnek

Szarvasbőr nadrágok és sérvkötők mérték szerint

Uj temetkezési intézet.

Dankó Mihály.

újonnan berendezett temetkezési intézete
DEBRECZENBEN. Czegléd-utca, 2155 a gyógyszerárral szemben.

A n. é. közönség eisméré bizalmánál fogva, b. tudomására hozom, miszerint
üzletemet fokozatosan oda fejlesztettem, hogy a temetkezéshez megkívántató

ércz, fa és mindennemű

behuzott, egyszerű és diszes koporsók,
halotti kellekek, gyászokocsi, legszebb kivitelben,

a gyászoló felek igényeihez mért

tisztességes olesóárért

szolgáltatnak ki.

Fő törekvésem leend mindig a szolid verseny betartása mellett a szigoru pon-
tosság és figyelem.

Elvállalom mindennemű temetések rendezését, helyben,
mint vidéken. — Hullaszállítást minden irányban.

Ercz, mü- és élővirág koszoruk előállítását szalag felírás-
sal — vagy a nélkül — a kor kívánalmaihoz mért olesó árért.

Kérve a n. é. közönség pártfogó támogatását, hogy a szomorodott felek igé-
nyeit továbbra is méltányosan oléghíthessem ki.

Debreczen, 1891. april hó.

Kiváló tisztelettel

DANKÓ MIHÁLY.

Uj hathatós gyógymód.
Előkelő orvosoktól bizonyítványok.
Ártalmatlan, gyógyszer nélkül.

Minden ideg-betegségnek

legmelegebben ajánlatik a már 21 uj
kiadást ért Weismann Róbert
által írt:

Idegbetegség és gutaütésekről,
annak meggállása és gyógyítása.

Ingyen kapható: Dr. Rothschnek V.
Emil gyógyszerárban.

Szer-
Széchényi-
előzet/ai
valam
minden k
Bérmentel
XVI
Ny
A fr
pai polit
nyugodta
hajtott g
Leng
rom dyn
mérleget.
De r
csinálás le
czia forra
először is
fölfogásna
családok
tekinté és
beházaso
alá hajtá.
A n
az uralk
végrehajt
Fél
a kijelen
Európa
az uralk
néznek e
inkább a
Nem
az uralk
uralkodók
akarat er
Ezer
zetiségi h
terület-lá
remette
Ahol
van helye
európai
hajtottak
Egés
Szerbiába
Az e
cziális és
vergődése
a békés
az összes
A „Deb
Mind
Az egyik
gazda akar
Ismer
minden ár
megszerezu
hallása se
ráera, miké
Illés
gyáriai vo
alsó házba
magának. M
Máské
bámult épít
a világ okv
tartaa.
Pedig
az építéshe
közönséges
minden in
való.
Husz
töltötte el
lovagvár s
a másik he
sott.
Harm
harmatgyön
kére nézve
tizavirág.
nagy vigyá
össze ne m
Hu, jó
megajándék
asztán egy
élők küül.